

Vand- og Naturplaner

Høringssvar fra Biologisk Forening for Nordvestjylland (BFN)

v/formand Tage Leegaard,
Jestrupvej 8,
7752 Snedsted.
Tlf. 97939143
Mobil 61760165
E-mail: jestrup@email.dk

Indholdsfortegnelse

Generelle bemærkninger til begge planer	1
Høringssvar vedrørende Vandplanerne for Jammerbugt, Thisted, Morsø og Skive kommuner.	2
Generelle bemærkninger	2
Vandløb	4
Kystvande	4
Søer	5
Forslag til genopretningsprojekter	6
Høringssvar vedrørende Naturplanerne.	13
Generelle bemærkninger til naturplanerne	13
Specifikke bemærkninger til de enkelte Natura 2000 områder	16

GENERELLE BEMÆRKNINGER TIL BEGGE PLANER

BFN frygter at processen omkring Vand- og Naturplaner risikerer at ende som endnu en bureaukratisk øvelse, hvor der ikke er nogen sikkerhed for gennemførelse af planerne. I lyset af mange års tilbagegang i den biologiske mangfoldighed har foreningen mistet en del tillid til, at den politiske opbakning til en reel naturbevarelse er tilstrækkelig stærk i forhold til andre interesser.

Gang på gang har foreningen oplevet forsinkelser og udsættelser af naturmål. BFN har derfor en skepsis overfor Vand- og Naturplaner, hvis finansiering endnu virker meget mangelfuldt.

Ovenstående skepsis, samt det faktum at en frivillig forening ikke har ubegrænset ressourcer er årsagen til at man i det følgende høringssvar forholder sig mest til generelle bemærkninger. I øvrigt er det ofte svært, at give nye konkrete forslag til de enkelte lokaliteter. De mest åbenlyse

behov som afgræsning m.m. er gerne med i planerne, - problemet synes mere at være hvordan og hvornår de foreslåede tiltag kan gennemføres.

BFN har i forbindelse med de 2 metre beskyttelsesbræmmer ved de beskyttede søer og vandløb oplevet overtrædelser i utallige tilfælde. Desuden er der over en årrække sket en række ulovlige opdyrkinger af § 3 arealer. BFN mener at kontrol og konsekvens har været alt for ringe, hvorfor der fremover bør være større fokus og konsekvens overfor disse lovovertrædelser.

BFN har et godt kendskab til naturområder i Nordvestjylland. BFNs Naturdata har siden 1970 indsamlet data om flora og fauna samt naturområder i foreningens interesseområde (TBU distrikterne 5 – 9). I årene 1998 – 2006 skete det i samarbejde med Viborg Amt, ligesom der har været et samarbejde med Naturstyrelsen Thy siden 1996. Materialet er gjort tilgængeligt for kommunerne og andre myndigheder i Nordvestjylland.

BFN har i øvrigt et godt samarbejde med kommunerne, med landbrugets organisationer og med andre naturforeninger i Nordvestjylland.

Høringssvar vedrørende Vandplanerne for Jammerbugt, Thisted, Morsø og Skive kommuner.

Høringssvaret omfatter vandløb, søer og kystvande i vandopland 1.1 (Nordlige Kattegat og Skagerrak) samt i vandopland 1.2 (Limfjorden).

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Utilstrækkelig N-indsats i 1. planperiode:

DMU har beregnet, at indsatsbehovet for hele landet lyder på en reduktion af kvælstof på 31.000 tons inden 2015 (1. planperiode) for at opnå god tilstand. Det er imidlertid besluttet, at der kun skal ske en reduktion på 19.000 tons. Yderligere er det vedtaget, at de 10.000 tons skal udskydes, således at et udredningsarbejde i løbet af 2011 skal finde ud af hvilke virkemidler, der skal bruges for at opnå de 10.000 tons. På det seneste har regeringen vedtaget, at de 10.000 skal udskydes til 2027. I 2015 skal der altså kun reduceres med 9.000 tons, hvilket kun er 1/3 af de nødvendige 31.000 tons, hvilket må siges at være utilstrækkeligt.

BFN ønsker at det fagligt fastsatte indsatsbehov på 31.000 tons kvælstof skal håndteres i 1. planperiode gennem effektivt iværksatte tiltag inden 2012, tydeligt beskrive yderligere tiltag, som iværksættes inden 2015, med hensyn på opnåelse af god økologisk tilstand så snart som muligt derefter, samt klar beskrivelse af hvilken viden der skal fremskaffes med hensyn på indsatsen i 2. planperiode.

Der mangler økonomiske analyser og "forureneren betaler"

Vandrammedirektivet forudsætter de væsentlige sektorer indflydelse på vandmiljøet analyseret, så økonomiske instrumenter – herunder ikke mindst forureneren betaler princippet - kan iværksættes med henblik på opfyldelsen af miljømålene. Direktivets krav omfatter som minimum sektorerne husholdninger, landbrug og industri analyseret.

BFN ønsker fastholdelse af "forurener betaler" princippet.

Ufuldstændig høring om Vandplanerne

Med Grøn Vækst er en række centrale forhold sendt til udredning, mens den offentlige høring af vandplanerne foregår. Det betyder at det kun er et halvfærdige planudkast, der er sendt i høring. Udredningerne omfatter så væsentlige og store dele af hele indsatsprogrammerne, at der må forventes ændringer i vandplanudkastene som følge af udredningerne. Ændringer som altså ikke har været en del af den offentlige høring.

BFN ønsker at offentligheden får mulighed for at forholde sig til vandplanerne i fuld helhed og ikke inden udredningsarbejde er færdiggjort.

De manglende våde naturtyper

Vandrammedirektivet omfatter de våde naturtyper, der er direkte afhængige af grundvand eller overfladevand. Af mange Natura2000 planer fremgår at de våde naturtypers tilstand skal forbedres (med henblik på at nå gunstig bevaringsstatus) gennem indsatsen i vandplanerne. Vandplanudkastene indeholder stort set intet om de våde naturtyper eller hvordan de forbedrer tilstanden for udpegningsgrundlaget i Natura2000 områderne.

BFN ønsker at vådområderne behandles efter kravene i vandrammedirektivet, samt at der iværksættes den nødvendige indsats i den 1. planperiode.

Randzoner

Randzoner på 10 meter på hver side af målsatte vandløb og søer løber op i ca. 50.000 ha. Der er imidlertid ingen naturfaglig begrundelse for præcis 10 meter overalt, nogen steder skal der meget bredere randzoner til og andre steder mindre. Det er funktionen af bræmmen og det enkelte vandløbs omgivelser, der bestemmer hvad der ville være optimalt.

BFN ønsker en mere nuanceret anvendelse af randzonerne end vandplanerne lægger op til, samt en anvendelse for alle søer og alle vandløb.

Drænedede marklavninger

Lavningerne virker som næringsstofopsamlere fra de omgivende skrånede marker, hvorved betydelige mængder af overfladevand samles og ledes via drænrør til bl.a. ådale, der herved overbelastes med næringsstoffer. I stedet for burde markvandet i disse lavninger nedsive på naturlig måde og tilgå grundvandet. Mange steder har dræningerne desuden medført så betydelige fald i grundvandspejlet, at det har fjernet eller begrænset det vandtryk, der tidligere var grundlaget for dannelsen af trykvæld ved foden af bakkedragene. Vældområderne er en væsentlig forudsætning for dannelsen af rigkær, der er en af de højt prioriterede naturtyper. Sløjfning af markdræn i en række marklavninger kunne passende være en del af de foreslåede vådområder med "naturlige mini-renselæg", der ellers tænkes placeret i bl.a. ådale m.m.

BFN mener at foruden vandløbsbræmmerne burde der fokuseres på de drænedede lavninger på de dyrkede marker.

Vådområde og ådalsindsatsen

Vandplanerne lægger op til vådområde - projekter, der kan give et betydeligt bidrag til reduktion af kvælstofudledningen.

BFN mener at § 3 områder ikke skal oversvømmes for at fungere som rensningsanlæg. Andre drænedede markområder, fx pumpelag, der ikke længere har naturværdi, er bedre egnede. Alle vådområder med dybde på under 1m vil hurtigt gro til i tagrør, dunhammer, osv., og søerne vil overgå til rørskov.

Vandløb

Udspringsområderne

I vandløbssystemerne er de største naturværdier oftest knyttet til udspringsområderne.

BFN mener at den forbedrende indsats bør derfor i særlig grad rettes mod randområderne til vandløbenes øvre dele, hvilket også vil give mest for pengene, da det også vil gavne vandløbene nedstrøms.

Vandopland 1.1 (Nordlige Kattegat og Skagerrak) :

For 12 (44 %) vandløbsstrækninger i Jammerbugt og Thisted kommuner gælder det, at vandplanens indsats ikke giver opfyldelse af målet om god økologisk tilstand i 2015. For 4 (15 %) vandløbsstrækninger giver indsatsen mål opfyldelse med den foreslåede indsats. For 11 strækninger (41 %) er situationen ukendt.

BFN mener at det er for uambitiøst, at man kun når målet for 15 % af vandløbene.

Vandopland 1.2 (Limfjorden) :

For over 50 % (konkret tal haves ikke) af vandløbsstrækningerne i de 4 kommuner nås målet om god økologisk tilstand ikke i 2015 med den foreslåede indsats.

BFN mener ikke at indsatsen er tilstrækkelig.

Kystvande

Vandopland 1.1 (Nordlige Kattegat og Skagerrak) :

For Skagerrak er den nuværende tilstand dårligere end målet om god økologisk tilstand, ligesom det påpeges, at målet ikke vil blive nået i 2015, hvilket bl.a. hænger sammen med den utilstrækkelige N-reduktion.

BFN mener at der skal gøres en indsats for at nå målsætningen i løbet af den 1. planperiode.

Vandopland 1.2 (Limfjorden) :

Også for Limfjorden og Vesterhavet er den nuværende tilstand dårligere end målet, og målet vil heller ikke blive nået i 2015. Indsatsen er ikke tilstrækkelig.

BFN mener at der skal gøres en indsats for at nå målsætningen i løbet af den 1. planperiode.

Søer

Utilstrækkelig P-indsats i 1. planperiode

BFN ønsker en iværksat fosforindsats i 2012, der omfatter alle danske søer. Hvor belastningen for den enkelte sø kendes skal de nødvendige begrænsninger iværksættes. Hvor belastningen for den enkelte sø ikke kendes foretages nødvendige generelle indgreb såsom randzoner og påbud overfor urensset spildevand fra spredt bebyggelse og fra overløb, medens belastningen måles og konkrete fosformål fastlægges for den enkelte sø. Herefter justeres belastningen målrettet. Manglende viden om den enkelte sø skal afspejles i vandplanen gennem fastlæggelse af de nødvendige belastningsundersøgelser og tidsrammerne herfor.

Vandopland 1.1 (Nordlige Kattegat og Skagerrak) :

Der er 23 søer i Jammerbugt og Thisted kommuner i ovennævnte vandopland. Ud af de 23 gælder det for 11 (48 %), at der er for lidt viden til at fastsætte et indsatsbehov og hvor fristen for målopfyldelse udskydes til næste planperiode fra 2015.

BFN mener at det er derfor meget nødvendigt, at den fornødne viden foreligger senest i 2015.

For 2 søer (Ålvand 1 og 2) gælder det, at de er påvirket af fugleekskremerter.

BFN mener at der skal findes en løsning på problemet.

For 1 sø (Nols Sø) gælder det, at der er intern fosforbelastning med frigivelse af fosfor fra bunden og utilstrækkelig viden om, hvordan søen evt. kan restaureres.

BFN mener at den fornødne viden bør foreligge senest i 2015.

Til 2 søer knytter BFN følgende kommentarer:

- **Lild Strandkær:** I beskrivelsen står der, at søen er en højalkalin, lavvandet sø af type 9, som er målsat med et klorofylindhold på 25 mikrog/l. Under "beskyttede områder" står der imidlertid, at det er en lobeliesø, hvilket er korrekt. Søen er altså kalkfattig og tilhører type 1, som er målsat med et klorofylindhold på 12 mikrog/l. Vedrørende tilstand kan BFN tilføje, at der i 2010 er fundet både Strandbo og Tvepibet Lobelie i søen.
- **Tvorup Hul:** Under "tilstand" står der, at søens tilstand er ukendt p.g.a utilstrækkelig viden. Gennem de seneste 12 år er der imidlertid registreret følsomme arter som Tvepibet Lobelie, Gulgrøn Bransenføde, Sortgrøn Bransenføde, Hår-Tusindblad samt den sjældne Sylblad (BFN's Naturdata). Disse oplysninger viser, at tilstanden ikke er helt ukendt, og at søen stadig er unik.

Vandopland 1.2 (Limfjorden) :

Der er 64 søer i de 4 kommuner i ovennævnte vandopland. Ud af de 64 søer gælder det for 28 (44 %), at der er for lidt viden til at fastsætte et indsatsbehov og hvor fristen for målopfyldelse udskydes til næste planperiode fra 2015.

BFN mener at den fornødne viden bør foreligge senest i 2015.

For 4 søer (Strandsø 1 og 2 ved Sdr. Lem Vig, Arup Vejle og Kokkjær Vand) gælder det, at de er påvirket af fugleekskremerter, og hvor der er utilstrækkelig viden.

BFN mener at der bør søges løsnings-muligheder vedrørende fugleekskremerterne.

For 8 søer (Brokholm Sø, Hjerk Nor, Kås Sø, Legind Sø, Jølby Nor, Ove Sø, Rodenbjerg Sø, Ørum Sø) gælder det, at der er intern fosforbelastning med frigivelse af fosfor fra bunden og utilstrækkelig viden om, hvordan søerne evt. kan restaureres.

BFN mener at den fornødne viden bør foreligge senest i 2015.

Til 6 søer knytter vi følgende kommentarer:

- **Glombak, Flade Sø og Østerild Fjord:** Begrundelsen for udsættelse af målopfyldelse til næste planperiode (fra 2015) er, at målsætningen på max. 25 mikrog/l af klorofyl ikke passer til søtypen (brakvandssø type 11). Imidlertid er den mest lempelige målsætning af alle på 25 mikrog/l, som de tre søer ikke lever op til. Hvorfor gælder målsætningen ikke for de tre søer (type 11), når den gælder for andre søer af type 11 ??
- **Kallerup Kær:** Det angives, at tilstanden er ukendt. Modelberegninger viser imidlertid, at belastningen er 377 kg P/år for høj. Hvorfor foreslås der så ingen indsats??
- **Bolbredning:** Der findes ingen klorofylmåling for Bolbredning. Belastningen er imidlertid vurderet til 28 kg P/år. Beregnet maksimal belastning ved målopfyldelse er angivet til 12 kg P/år. Dette burde give anledning til en indsats, som imidlertid er udsat til næste planperiode. Hvorfor??
- **Sundby Sø:** Det påstås, at belastningen ikke kendes. I tabel 3.1.1 er den imidlertid angivet til 870 kg P/år, mens beregnet maksimal belastning ved målopfyldelse er på 694 kg P/år. Dette burde være grundlag for en indsats, som imidlertid er udskudt til næste planperiode. Hvorfor??

FORSLAG TIL GENOPRETNINGSPROJEKTER I THISTED, MORSØ OG STRUER KOMMUNER

Husdyrtrykket i Danmark er for stort.

BFN mener at marginale landbrugsjorde bør i stor udstrækning tages ud af drift og ændres til vedvarende naturområder.

Genopretning af tidligere vådområder/søer kan betragtes som et eksempel på mulighed for synergier mellem Vand- og Naturplanerne, fx som virkemiddel til fjernelse af næringsstoffer i Vandplaner, samt til fastholdelse af sjældne arter som fx Liden Najade i Vandet Sø, Thy, som kræver en reduktion i mængden af næringsstoffer. Der er dog usikkerhed om genopretningsprojekter bliver medtaget i kommunernes handlingsplaner.

BFN har forslag om genopretningsprojekter på 9 projekter i Thisted Kommune, 6 projekter i Morsø Kommune og 1 projekt i Struer Kommune. Hertil er der mindst 7 områder, der kræver en nærmere vurdering. Herunder gives kort beskrivelser af lokaliteterne.

Thisted Kommune:

Hovsør indtørringen

Området:

Beliggende ved SV-del af Østerild Fjord. Et tidligere eng- og moseområde, hvoraf hovedparten blev afvandet og opdyrket i 1968. Området var før afvandingen et af de vigtigste fugleområder i Vejlerne.

Nuværende forhold:

Vandet afledes til pumpestation og herfra ud i Limfjorden. Hovedparten af området er i dag underlagt intensiv landbrugsdrift, mens et mindre parti ligger som ubenyttet moseområde.

Ønsket målsætning:

Den nuværende landbrugsmæssige drift bør ophøre og udpumpningen af vand begrænses. Området bør genoprettes til vådområder med en fordeling af søer, moser og afgræssede enge efter nærmere vurdering.

Forventede resultater:

Med ophør af gødningstilførsel og omdrift samt ophør af dræning og vandudpumpning, vil der ske en begrænsning af næringsstofftilførslen til Limfjorden. Med en genskabelse af områdets sumpe og enge må det forventes, at en del af det tidligere fugleliv igen vil indtage området. Områdets nære tilknytning til dels Østerild Fjord og dels Limfjorden er fremmende for områdets betydning som fuglelokalitet. Naturgenopretningen vil samtidig blive en landskabelig gevinst for området.

Revlbuske ved Lønnerup Fjord

Området:

Beliggende på begge sider af Storåen mellem Lønnerup Fjord og Aalborgvej. Området bestod tidligere af våde eng- og mosearealer, der med diger og pumpestation blev afvandet og opdyrket i 1904.

Nuværende forhold:

Vandet afledes til pumpestation, der pumper vandet op i Lønnerup Fjord og videre til Limfjorden. Hele området udnyttes med traditionel landbrugsdrift med udkørsel af gødning og omlægninger. Storåen løber inddiget gennem området.

Ønsket målsætning:

Nuværende landbrugsmæssige drift bør ophøre og udpumpningen af vand begrænses. Arealerne bør tilbageføres som permanente vådområder, hvor der især tænkes på vedvarende ugødskede græsningsenge.

Forventede resultater:

Med ophør af gødningstilførsel og omdrift samt ophør af dræning og vandudpumpning vil der ske en begrænsning af næringsstofftilførslen til Lønnerup Fjord og Limfjorden. Områdets nære tilknytning til Lønnerup Fjord vil være fremmende for områdets betydning som fuglelokalitet.

Skadekær

Området:

Skadekær er beliggende mellem Vandet Sø og Øster Vandet. Omfattende arealerne på begge sider af ca. 2,5 km kanalagtigt vandløb med et opland på ca. 12 km². Området står i direkte tilknytning til Vandet Sø, der er en del af Natura 2000-område nr. 24 og voksested for bl.a. Liden Najade.

Nuværende forhold:

Gennem årene er dele af lavbundsarealerne blevet opgivet og taget ud af omdrift. Dele af området dyrkes og gødes imidlertid stadig, idet der i sommerhalvåret sker en udpumpning af vandet til den

tilstødende Vandet Sø. Herved føres der betydelige mængder af næringsstoffer fra de dyrkede arealer ud i Vandet Sø. Næringsstoffertilførslen kan her ses ved en tiltagende vækst af Tagrør i søen.

Ønsket målsætning:

Gødkning, omdrift og afvanding af lavbundsarealerne bør ophøre, så der i stedet kan etableres et permanent vådområde med afgræssede enge samt sø- og moseområder i det omfang, det efter nærmere undersøgelser viser sig hensigtsmæssigt.

Forventede resultater:

Naturgenopretningen vil medføre en betydelig reduktion af tilførslen af næringsstoffer til Vandet Sø. Det nye vådområde vil for bl.a. en række fuglearter og Odder blive særlig værdifuld som følge af områdets direkte tilknytning til Vandet Sø.

Arealer langs Nors Bæk

Området:

Omfattende arealer på begge sider af den ca. 2 km lange Nors Bæk, der udspringer ved Nors Kirke og løber til Nors Sø, der er en del af Natura 2000-område nr. 24.

Nuværende forhold:

Hovedparten af lavbundsarealerne er i dag underlagt traditionel landbrugsdrift. Dog findes stadig partier med vådområder, der er omfattet af § 3. Den nuværende drift med gødkning og omdrift af de drænedes lavbundsarealer medfører næringsstofbelastning af Nors Bæk samt Nors Sø, der er højt prioriteret og voksested for bl.a. Liden Najade.

Ønsket målsætning:

Gødkning og omdrift af lavbundsarealerne bør ophøre, så der i stedet kan etableres et permanent vådområde med afgræssede enge samt sø- og moseområder i det omfang, det efter nærmere undersøgelser viser sig hensigtsmæssigt.

Forventede resultater:

Naturgenopretningen vil medføre en betydelig reduktion af tilførslen af næringsstoffer til Nors Sø. Det nye vådområde vil for bl.a. en række fuglearter og Odder blive særlig værdifuld som følge af områdets direkte tilknytning til Nors Sø.

Sjørring Sø

Området:

Et tidligere søområde øst for Sjørring, der med kanaler og pumpestation blev tørlagt i 1858.

Nuværende forhold:

Vandet afledes til Sjørring Søkanal og videre via pumpestationer til Hvidbjerg Å systemet, der udmunder i Krik Vig. Stort set hele området udnyttes i dag til traditionel landbrugsdrift med udkørsel af gødning og omlægninger. Efter sætninger i jordbunden er der efterhånden opstået vanskeligheder med vandafledningen i flere delområder.

Ønsket målsætning:

Den nuværende landbrugsmæssige drift bør ophøre og udpumpningen af vand begrænses. Området bør genoprettes til vådområder med en fordeling af søer, moser og afgræssede enge efter de topografiske muligheder.

Forventede resultater:

Med ophør af gødningstilførsel og omdrift samt ophør af dræning og vandudpumpning vil der ske en begrænsning af næringsstoffertilførslen til Hvidbjerg Å systemet. Det nye vådområdes store udstrækning vil især give en fuglelokalitet af meget stor værdi, ligesom området vil få stor betydning for en række øvrige arter, herunder også Odderen,

Sperring Sø

Området:

Et tidligere søområde, der med kanaler og pumpestation blev tørlagt i 19??.

Nuværende forhold:

Vandet afledes til Sperring Søkanal og via pumpestation videre til Hvidbjerg Å systemet. Dele af området udnyttes med traditionel landbrugsdrift med udkørsel af gødning og omlægninger, mens andre partier udnyttes til græsningsenge eller henligger med mosepartier og småsøer.

Ønsket målsætning:

Den nuværende landbrugsmæssige drift bør ophøre og udpumpningen af vand begrænses. Området bør genoprettes til vådområder med en fordeling af søer, moser og afgræssede enge efter de topografiske muligheder.

Forventede resultater:

Med ophør af gødningstilførsel og omdrift samt ophør af dræning og vandudpumpning vil der ske en begrænsning af næringsstofftilførslen til Sjørring Sø området og Hvidbjerg Å systemet. Området vil blive en ny og værdifuld lokalitet for en ellers trængt flora og fauna. Herunder er områdets nære tilknytning til Sjørring Sø området fremmende for områdets betydning.

Hundborg Mose

Området:

Beliggende sydøst for Hundborg by. Et tidligere moseområde, hvor der under og efter 2. verdenskrig blev gravet tørv i stort omfang, hvorefter området blev afvandet og opdyrket.

Nuværende forhold:

Vandet afledes og pumpes fra Hundborg Mose Kanal og Hundborg Bæk videre til Hvidbjerg Å systemet. Stort set hele området udnyttes i dag til traditionel landbrugsdrift med udkørsel af gødning og omlægninger.

Ønsket målsætning:

Gødskning og omdrift af lavbundsarealerne bør ophøre, så der i stedet kan etableres et permanent vådområde med afgræssede enge samt sø- og moseområder i det omfang, det efter nærmere undersøgelser viser sig hensigtsmæssigt.

Forventede resultater:

Med ophør af gødningstilførsel og omdrift samt ophør af dræning og vandudpumpning vil der ske en begrænsning af næringsstofftilførslen til Hvidbjerg Å systemet. Det nye vådområdes store udstrækning vil desuden give et nyt og værdifuld levested for en ellers trængt flora og fauna, herunder også Odderen.

Storkær

Området:

Beliggende nordøst for Lodbjerg Plantage. Et tidligere vådområde, hvor der i 1835 blev foretaget en afvanding af 165 ha.

Nuværende forhold:

Vandet afledes til Storkær Å og videre ud i Ørum Sø, hvorfra det via Hvidbjerg Å systemet ledes til Krik Vig. Hovedparten af området drives med traditionel landbrugsdrift med udkørsel af gødning og omlægninger. Desuden stedvise partier med græsningsenge og moseområder.

Ønsket målsætning:

Vandudpumpningen bør ophøre eller begrænses og gødskning og omdrift af lavbundsarealerne bør ophøre, så der i stedet kan etableres et permanent vådområde med afgræssede enge samt sø- og moseområder i det omfang, det efter nærmere undersøgelser viser sig hensigtsmæssigt.

Forventede resultater:

Med ophør af gødningstilførsel og omdrift samt ophør af dræning og vandudpumpning vil der ske en begrænsning af næringsstofftilførslen til Hvidbjerg Å systemet. Det nye vådområdes store udstrækning vil desuden give et nyt og værdifuld levested for en ellers trængt flora og fauna, herunder også Odderen.

Sindrup Vejle Området:

Tidligere fjordvig beliggende mellem Sindrup og Draget og afgrænset mod vest af en dæmning. Området drænet og opdyrket omkring 19??

Nuværende forhold:

Hele området udnyttes i dag med intensiv landbrugsdrift.

Ønsket målsætning:

Den intensive dyrkning med udkørsel af gødning og dræninger bør ophøre og ændres til et permanent vådområde.

Forventede resultater:

Med ophør af omlægninger og udkørsel af gødning vil der ske en betydelig begrænsning af tilførsel af næringsstoffer til Limfjorden. Området vil kunne blive en fin fuglelokalitet i samspil med Limfjorden og engene ved Helligsø. Ved skræntfoden under bakkedraget ved Sindrup vil der formodentlig kunne genoprettes vældenge med rigkær.

Til nærmere vurdering:

Klastrup Enge

Harring Kær

Mejlsø området

Morsø Kommune:**Hundsø**Området:

Beliggende øst for Sejerslev.

Et tidligere søområde, hvor en afvanding af 126 ha blev afsluttet i 1867. Vandafledningen sker via en gravet kanal til Limfjorden.

Nuværende forhold:

Dele af området udnyttes med traditionel landbrugsdrift, andre dele med vedvarende græsning, mens andre partier er ubenyttede mosearealer.

Ønsket målsætning:

Den nuværende afvanding og landbrugsmæssige drift af området bør ophøre. Området bør genoprettes som vådområde med en fordeling af søer, moser og afgræssede enge efter en nærmere vurdering.

Forventede resultater:

Med ophør af gødningstilførsel og omdrift samt ophør af dræning og vandudpumpning, vil der ske en begrænsning af næringsstofftilførslen til Limfjorden. Det nye vådområde vil desuden give et nyt og værdifuld levested for en ellers trængt flora og fauna.

BiskærOmrådet:

Beliggende nord for Jørsby og tæt på Limfjorden.

Nuværende forhold:

Tidligere eng- og mosearealer, der blev afvandet og opdyrket omkring 19xx. Der findes endnu et par intakte vådområder, men ellers udnyttes hovedparten af området til traditionel landsbrugsdrift. Afvandingen af området ledes til Limfjorden.

Ønsket målsætning:

Den nuværende afvanding og landbrugsmæssige drift af området bør ophøre. Området bør genoprettes med vedvarende græsningsenge og evt. andre vådområdetyper.

Forventede resultater:

Med ophør af gødningstilførsel og omdrift samt ophør af dræning, vil der ske en begrænsning af næringsstofftilførslen til Limfjorden. Det nye vådområde vil desuden give et nyt og værdifuld levested for en ellers trængt flora og fauna.

Arealer nord og øst for Højris Slot Området:

Omfattende tidligere eng- og mosearealer ved Højris Slot. Området blev afvandet og opdyrket omkring 19xx.

Nuværende forhold:

Vandet afledes med pumpestation til Limfjorden. Hovedparten af området er i dag omfattet af traditionel landbrugsdrift med udkørsel af gødning og årlige omlægninger. I store dele af det lavtliggende område er driften dog i perioder vanskeliggjort af de våde og bløde bundforhold.

Ønsket målsætning:

Den nuværende afvanding og intensive landbrugsmæssige drift af området bør ophøre og området bør genoprettes til vådområder med en fordeling af søer, moser og afgræssede enge efter nærmere vurderinger.

Forventede resultater:

Med ophør af gødningstilførsel og omdrift samt ophør af dræning og vandudpumpning vil der ske en begrænsning af næringsstofftilførslen til Limfjorden. Det må formodes, at området vil blive et særdeles værdifuldt naturområde med en alsidig flora og fauna i et fint samspil med den tilstødende Limfjord.

Erslev Kær Området:

Omfattende Erslev Kær og Frøslev Kær fra området østlige afgrænsning og mod vest til Vestmorsvej. Området udgør den østlige del af et stort afvandingsprojekt på ca. 400 ha, der afsluttedes i 1950'erne.

Nuværende forhold:

Vandet afledes til Lyngbro Bæk, der udmunder i søen Jølby Nor, hvorfra det udpumpes til Limfjorden. Dele af området drives med traditionel landbrugsdrift, andre dele er med vedvarende græsnings mens andre partier er så våde, at de ligger ubenyttede med tilgroede mosearealer. I årenes løb er der sket så betydelige sætninger af jorden, at flere delområder i dag er så lavtliggende og våde, at egentlig landbrugsdrift er vanskelig eller opgivet.

Ønsket målsætning:

Den nuværende afvanding og traditionelle landbrugsmæssige drift af området bør ophøre. Området bør genoprettes til vådområde med vedvarende græsningsenge samt sø- og moseområder efter en nærmere vurdering af mulighederne.

Forventede resultater:

Med ophør af gødningstilførsel, omdrift og ophør af dræning vil der ske en betydelig begrænsning af næringsstofftilførslen til Lyngbro Bæk, Jølby Nor og Limfjorden. Det nye vådområdes store udstrækning vil især give en fuglelokalitet af meget stor værdi, ligesom området vil få stor betydning for en række øvrige arter, herunder også Odderen,

Madsbjerg Enge**Området:**

Et tidligere sø- og moseområde, der blev afvandet og opdyrket i 1971. Området var tidligere en meget fin fuglelokalitet, hvor det ferske sø- og moseområde var en vigtig del af Karby Enge.

Nuværende forhold:

Vandet afledes med pumpestation til Limfjorden. Stort set hele området udnyttes i dag til traditionel landbrugsdrift med udkørsel af gødning og omlægninger. Høstudbyttet er dog magert.

Ønsket målsætning:

Den nuværende afvanding og landbrugsmæssige drift af området bør ophøre. Området bør genoprettes til vådområde med søer, moser og afgræssede enge efter nærmere vurdering af mulighederne.

Forventede resultater:

Med ophør af gødningstilførsel og omdrift samt ophør af dræning og vandudpumpning vil der ske en begrænsning af næringsstofftilførslen til Limfjorden. Området må formodes, at blive et værdifuldt naturområde med en alsidig flora og fauna i et fint samspil med de tilstødende Karby Enge og Limfjorden.

Ørding Kær - Sillerslev**Området:**

Beliggende syd for Ørding og afgrænset af diger ved Limfjorden mod øst og af Ørding Kærvej mod vest. Det tidligere eng- og moseområde blev afvandet og opdyrket i slutningen af 1950'erne.

Nuværende forhold:

Vandet afledes med pumpestation til Limfjorden. Hovedparten af området udnyttes med traditionel landbrugsdrift mens andre dele er for våde og henligger med tilgroede mosepartier.

Ønsket målsætning:

Den nuværende afvanding og intensive landbrugsmæssige drift af området bør ophøre. Området bør genoprettes til vådområder med en fordeling af søer, moser og afgræssede enge efter nærmere vurderinger.

Forventede resultater:

Med ophør af gødningstilførsel og omdrift samt ophør af dræning med vandudpumpning vil der ske en begrænsning af næringsstofftilførslen til Limfjorden. Området må formodes, at blive et værdifuldt naturområde med en alsidig flora og fauna i et fint samspil med den tilstødende Limfjord.

Til nærmere vurdering:

Jørsby strandenge

Frostkær

Solbjerg Kær

Karby Enge (ved Årbjerg)

Struer Kommune:

Odby Sø

Området:

Beliggende på den sydvestlige del af Thyholm, syd for Odby by. Et tidligere sø- og moseområde, der blev afvandet omkring 1960.

Nuværende forhold:

Vandet afledes med en pumpestation til Limfjorden. Stort set hele området udnyttes i dag til traditionel landbrugsdrift med udkørsel af gødning og omlægninger.

Ønsket målsætning:

Den nuværende afvanding og landbrugsmæssige drift af området bør ophøre. Området bør genoprettes til et vådområde med en fordeling af søer, moser og afgræssede enge efter en nærmere vurdering.

Forventede resultater:

Med ophør af gødningstilførsel og omdrift samt ophør af dræning og vandudpumpning vil der ske en begrænsning af næringsstofflørslen til Limfjorden. Området må formodes, at blive et værdifuldt naturområde med en alsidig flora og fauna i et fint samspil med den tilstødende Limfjord.

Høringssvar vedrørende naturplanerne.

GENERELLE BEMÆRKNINGER TIL NATURPLANERNE

Vand- og naturplaner perspektiveret

BFN mener at Vand- og Naturplaner med en planperiode på 5 år er forholdsvis ubetydelige, set i forhold til de større perspektiver for naturbevarelse over en længere tidshorizont.

Manglende midler til gennemførelse

- Der mangler midler til kommunernes administrative arbejde, herunder dialog med lodsejere.
- Der mangler midler til indsatser mod invasive arter. De kan ikke forventes dækket af almindelige driftsmidler.
- Der er utilstrækkelige midler til løsning af Vandplaner.
- Der er brug for tilpasning af tilskudsordninger til de virkelige behov. Fx vil nogle MVJ områder have gavn af periodevis afgræsning (ophold i græsning). Der findes også dyreholdere, der gerne vil bruge de samme dyr til afgræsning af flere lokaliteter

Forældet og manglende datagrundlag

- Meget naturdata er mere end 10 år gammel.
- Der mangler data for flere naturtyper og lokaliteter.

Naturpleje og græssende dyr

Det er BFNs opfattelse at behovet for naturpleje på landsplan overstiger antallet af kreaturer. Det gælder ikke nødvendigvis for Thy, men der mangler opgørelser over plejebehov vs. antal af kreaturer.

Motivation

Der er brug for motivation til at lodsejere vil arbejde for planernes udførelse.

Klageadgangen fjernes

Regeringen har ændret lovgivningen således, at adgangen til at prøve substansen i vand- og naturplanerne er fjernet. Det vil således ikke være muligt at forelægge Naturklagenævnet spørgsmålet om, hvorvidt en konkret naturplan opfylder kravene i forhold til såvel naturdirektiverne som den danske miljømålslov.

BFN ønsker at der er klageadgang til at prøve vand- og naturplanerne i substansen.

Ingen tidsfrister for opnåelse af målene

Der er ikke i planerne fastsat tidsfrist for opnåelse af målene. Dette er IKKE i modstrid med naturdirektiverne (der er stærkt mangelfulde på dette område, i modsætning til vandrammedirektivet), men de manglende tidsfrister kan føre til udsættelse af fyldestgørende indsatser.

BFN ønsker at der bliver mere konkrete tidsfrister i planerne for opnåelse af målene.

Bevaringsmålsætningerne er ukonkrete

Bevaringsmålsætningerne rækker i modsætning til "Indsatsprogrammet" videre end 1. planperiode og skal tegne kursen for området på længere sigt. Det er et problem, at bevaringsmålsætningerne er meget ukonkrete. Ukonkrete målsætninger vil betyde, at der for kommunerne er et svækket grundlag til at meddele afslag på ansøgninger om aktiviteter, som reelt vil have negative konsekvenser for et områdes udpegningsgrundlag.

BFN ønsker at målene skal være konkrete og så vidt muligt målbare.

De 4 statslige "sigtelinjer" er rettet mod at undgå tilbagegang – ikke opnåelse af fremgang

De 4 nationale sigtelinjer afspejler, at der ikke er en tidsfrist for at vende udviklingen og opnå en "gunstig bevaringsstatus." I den 1. planperiode skal yderligere tilbagegange begrænses, men sigtelinjerne er ikke rettet mod egentlige forbedringer. Sigtelinjerne er dermed mangelfulde i forhold til habitatdirektivets målsætning om at sikre eller opnå en gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter.

BFN ønsker at der generelt skal ske en væsentlig opprioritering af den planlagte indsats i 1. planperiode.

Gennemførelse bygger alene på indgåelse af frivillige aftaler

Der er i meget høj grad lagt op til, at konkrete tiltag i Natura2000 områderne skal gennemføres igennem indgåelse af aftaler under landdistriktsmidlerne. Der kan være stor samfundsmæssig

fornuft i at anvende EU midlerne til at udmønte de konkrete tiltag. Et væsentligt problem er imidlertid, at landdistriktsmidlerne (efter BFNs oplysninger) kan indebære indgåelsen af tidsbegrænsede aftaler om naturgenopretning/-pleje.

BFN ønsker at der i højest mulig grad anvendes permanente løsninger / aftaler.

Indsats for begrænsning af diffus luftbåren kvælstof håndteres ikke i planerne

En af de væsentligste og mest udbredte trusler mod den danske natur er belastning med luftbåren kvælstof. Det er et meget stort overordnet problem. Det blokerer for gunstig bevaringsstatus for de næringsfattige vand- og terrestriske lokaliteter. Kvælstof er også et internationalt problem.

For alle naturplanerne gælder, at der ikke via planerne sættes ind overfor luftbåren kvælstof. I stedet henvises til en generel indsats for at nedbringe belastningen fra landbrug, trafik og industri. Det giver god mening, at de enkelte planer ikke forholder sig til den *diffuse* luftbårne kvælstofbelastning. Men det er en forudsætning for opnåelse af en gunstig bevaringsstatus, at der reelt sker en reduktion i kvælstofbelastningen, herunder på tværs af landegrænserne.

BFN ønsker at planerne i højere grad skal lægge op til en reduktion af punktkildebidrag fra husdyrbrugene.

Ingen generel regulering af skadevoldende fiskeri (fx bundtrawl og muslingeskrab)

BFN ønsker at der skal være et generelt forbud mod fiskeri med bundskrabende redskaber i alle Natura2000 områder.

Naturtype Lobeliesøerne

Lobeliesøerne og lignende næringsfattige og klarvandede søer er stærkt på retur i Danmark på grund af bl.a. luftbårne næringsstoffer og tilgrosninger. På grund af manglende kendskab er der ikke lagt op til forbedringer af disse. Pleje af Lobelia søer er ikke inkluderet i den første planperiode. Om 5 år vil problemer med tilslamning og eutrofiering blive endnu større, og det vil for mange søer betyde udryddelse af Lobelia.

BFN mener at søerne snarest muligt bør kortlægges og tilstandsvurderes. I en række af søerne er der akut behov for fjernelse af bundslam og tilgrosninger, så søerne igen fremtræder med blottet sandbund, som er grundlaget for grundskudsplanter som Lobelia og andre sjældne og sårbare arter.

Invasive arter

Omfanget af bekæmpelsen for de enkelte naturtyper/områder er ikke angivet i retningslinierne, hverken de generelle eller konkrete.

BFN mener at der mangler en afklaring, vedrørende omfang, finansiering og især metode til bekæmpelse af invasive arter!

Invasive arter – Rynket rose

Natura2000 planen siger, at invasive arter skal fjernes. Og ikke kun i specifikke naturtyper. Men, planen er uklar, idet graden af indsatsen ikke fremgår. Bekæmpelse er ikke inkluderet i den første planperiode og arealet med denne invasive art vil i løbet af den første planperiode vokse

betydeligt. Målinger foretaget i Thy har dokumenteret en fordobling af udbredelsen i perioden 2004 og 2008. Om 5 år vil problemet, som allerede nu er betydelig, blive fordoblet.

BFN mener at det er bydende nødvendigt at der foretages bekæmpelse af denne art i den 1. planperiode. BFN mener at det vil blive meget problematisk at afvente resultaterne af igangværende forsøg, som bliver færdiggjort om måske 4 år. Der foreligger allerede en dispensation til sprøjtning af Bjørneklo, som kunne udvides til Rynket Rose.

SPECIFIKKE BEMÆRKNINGER TIL DE ENKELTE NATURA 2000 OMRÅDER.

16 Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg

Et meget stort område, som kræver koordinering.

Data fra Vejlerne er efterhånden gamle.

BFN foreslår at dyrkning af Revlbuske, et gammelt havbundsområde ved N-enden af Lønnerup Fjord, opgives.

28 Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø

Doverkil og Brokær

Der er en tilsyneladende modsætning mellem Naturplanen og Vandplanen. Vandplanen vil gerne hæve vandstanden, men dette vil gøre det meget vanskeligt at pleje området. Kilen slammer til pga afvanding af omkringliggende arealer samt eutrofiering.

I 2010 er der foretaget en besigtigelse af Brokær af Thisted Kommune og repræsentanter fra lokale naturforeninger (DN-Sydthy, DOF, BFN). Resultatet af besigtigelsen var enighed om, at der så snart midlerne kan tilvejebringes skal foretages en registrering af planter og dyr (inkl. insekter) i hele Brokær området, som kan føre til en nuanceret plejeplan der tager hensyn til områdets mangfoldighed, samt fredningsbestemmelserne. Der er tale om opdeling af området i 3 zoner. I begyndelsen af 2011 gik Thisted Kommune i gang med førstegangs rydning af trævækst i Zone 3.

Zone navn	Beskrivelse
1. Uberørt zone	Tæt bevokset med gammel krat
2. Overgangs zone	Zone med blanding af uberørte og plejede områder
3. Plejet zone	Plejet zone, f.eks. tagrør der slås hver 3. år.

BFN mener at der er behov for en nuanceret plejeplan for området. En plejeplan kræver en forudgående registrering.

N-siden af Boddum

Strandengene er belastet af intensivt landbrug. Området dyrkes nogle steder helt ud til strandkanten, så der er brug for genskabelse af strandenge. Fx alt under kote 50-100 cm. Andre steder er der behov for afgræsning af strandenge.

BFN mener at området kræver en nærmere registrering med henblik på udarbejdelse af en indsatsplan.

Agger Tange

Naturplanen vil gerne trække jagt ud af Agger Tange.

BFN mener at en dialog mellem Naturstyrelsen Thy, Danmarks Jæger Forbund samt lokale naturforeninger omkring de aktuelle forhold vil føre til det bedste resultat.

23 Vullum Sø

Vandstanden i Vullum Sø blev sænket i 1930'erne. Vandstanden er i dag kunstigt lav og der mangler stillingtagen til hydrologien for området.

BFN mener at okkerbelastningen af Vullum Sø og i de 2 tilførende vandløb (Klitbækken og Gråris Sande Grøft) bør begrænses. Vullum Sø er under stadig tilgroning med Tagrør. Der bør snarest arbejdes videre med projektforslag, der kan begrænse tilgroningen, samtidig med at der tages hensyn til de omgivende naturværdier.

24 Hanstholm Reservatet, Hanstholmknuden, Nors Sø og Vandet Sø

BFN støtter planen om udvidelse af rigkær og fremhæver behovet for finansiering af den kommunale indsats omkring indgåelse af aftaler med berørte lodsejere.

BFN mener at Skadekær, øst for Vandet Sø, er oplagt til et genopretningsprojekt, da Vandet Sø er højt prioriteret. Pumpen skulle stoppes. Reduktion af næringsstof belastning af søen vil føre til fastholdelse af sjældne arter som fx Liden Najade i Vandet Sø.

I område 24 er gæssenes afføring en trussel mod lobeliesøer og klitlavninger. Der er manglende registrering af de små søer. Hvis grundvandstanden generelt falder får man ikke de nødvendige vinteroversvømmelser, som ellers kunne hæmme tilgroning af vådområderne og sikre sjældne vådbundsarter. Derfor bør der ske en afspærring af gamle grøfter, hvor det er muligt.

BFN påpeger det presserende behov for en indsats mod næringsstof belastning af Lobelia søerne, samt behovet for registrering og indsatsplaner for genetablering af hydrologien i udtørrede områder.

27 Hvidbjerg Å, Ove Sø og Ørum Sø

BFN mener at næringsstofftilførslen til å-systemet bør begrænses snarest muligt. Belastningen fremmer bl.a. tilgroningen af Ove Sø og Nørhå Sø, der i store partier er blevet lavvandede på grund et tykt lag af bundslam, der er ophobet på søbunden som følge af tidligere tiders aflejring af afskåret grøde og næringsstofbelastninger. Mulighederne for vandstandshævning bør undersøges snarest, hvor det bl.a. skal afklares om vandstandshævningen kan ske uden negativ påvirkning af de nærliggende rigkær. Alternativt bør mulighederne for en fjernelse af bundslammet undersøges.